

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

ΠΛΑΤΩΝ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΩΝ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΩΝ
ΚΑΙ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΩΝ

ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΚΑΤΑ ΜΗΝΑ

ΤΟΜΟΣ Γ΄.

Ὅλον ἔστι περὶ οὗτου ἄν. θεοῦρου ἄφροντος
βουλεύσασκε ἢ περὶ παιδείας καὶ αὐτοῦ καὶ
τῶν αὐτοῦ οἰκείων. (Πλάτ. Θεάγης.)

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Χ. Ν. ΦΙΛΑΔΕΛΦΕΩΣ

1881

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΒΟΙΩΤΙΚΩΝ ΓΡΑΦΩΝ

αε, οε, αι, η, οι, υ.

Περὶ τῶν γραφῶν τούτων ἐγένετο καὶ ἄλλοτε ὑφ' ἡμῶν λόγος ἐν ἡμετέρᾳ τινὶ πραγματείᾳ καταχωρισθεῖσα εἰς τὸν Γ' τόμον τοῦ περιοδικοῦ Ἀθηναίου (σελ. 56-57), ἐπιγραφομένη «Βάσανος τῶν ἐκ τῆς ἐτυμολογίας καὶ τῆς γραφῆς ἐρασμικῶν ἀποδείξεων.» Ἐπειδὴ δὲ ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου οὐκ ὀλίγαι ἐπιγραφαὶ ἀνεσκάφησαν ἐν Βοιωτίᾳ, ἱκανῶς συντελοῦσαι εἰς ὀρθοτέραν τῶν γραφῶν τούτων ἐρμηνείαν, δὲν ἐνομίσαμεν ξένον τῆς ἐξ ἀρχῆς προθέσεως νὰ συμπληρώσωμεν τὰ τότε λεχθέντα ἐκ τῆς νέας προσκτηθείσης ὕλης, τὸ δὲ πόρισμα τῶν ἡμετέρων ἐρευνῶν ἀνακοινώσωμεν τοῖς ἀναγνώσταις τοῦ « Πλάτωνος, » πιστεύοντες ὅτι οὔτε πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦ περιοδικοῦ τοῦδε ἀπάδουσιν αἱ τοιαῦται μελέται, οὔτε τοῖς Ἑλλησι Διδασκάλοις εἶνε ἀπρόσδεκτον εἶ τι ἀναφέρεται εἰς τὴν πατρίαν γλῶσσαν καὶ προφορᾶν.

Οἱ ἀναγκνόντες περὶ τῶν ἑλληνικῶν καὶ λατινικῶν γραφῶν ΑΕ καὶ ΟΕ γινώσκουσι βεβαίως ὅποιον εἶνε τὸ ἐξ αὐτῶν συμπέρασμα τῶν ἀναιρούντων τὸ κύρος τῆς παραδόσεως, παρετήρησαν δ' ἴσως ὅτι οἱ ἐρασμικοὶ καὶ ἐν τούτῳ καὶ ἐν ἄλλοις πλείστοις ὁρμῶνται ἐκ τῆς ἀρχῆς ὅτι ἐν τῇ ἑλληνικῇ γλώσσῃ ἄριστος καὶ ἀκριβέστατος διδάσκαλος τῆς ζώσης καὶ ἀληθοῦς προφορᾶς εἶνε τὸ νεκρὸν γράμμα. Πόσον δ' ἐσφαλμένη εἶνε ἡ ἀρχὴ αὕτη, ἀπεδείξαμεν ἤδη ἐν τῇ προμνημονευθείσῃ ἡμῶν πραγματείᾳ. Οὐχὶ δὲ ἀδίκως συγχωρεῖται νὰ εἴπῃ τις περὶ τῶν πλείστων ἐρασμικῶν ἀποδείξεων τὸ τοῦ Δημοσθένους « ἔστι δὲ τοῦτο οὕτως μὲν ἀκοῦσαι λόγον τινὰ ἔχον, εἰ δὲ τις ἀκριβῶς ἐξετάσειε ψεῦδος ἂν φανείη. » Καὶ ὅτι δὲν λέγομεν ὑπερβολὴν, ἔστω ἡμῖν τεκμήριον ἐν τῷ παρόντι ὁ τρόπος καθ' ὃν ἐπὶ τῶν προκειμένων γραφῶν συλλογίζεται ὁ καὶ ἄλλοθεν γνωστὸς Φρειδερίκος Βλάσσιος, ὁ πρὸ δέκα ἐτῶν ἐκθύμως κατὰ τῆς ἡμετέρας προφορᾶς γράψας.

Ἐπειδὴ, λέγει, αἱ γραφαὶ αε καὶ οε ἐγεννήθησαν βεβαίως μόνον ἐκεῖ, ὅπου αἱ δίφθογγοι αι καὶ οι ἤρξαντο νὰ ἐκφωνῶνται ὡς αε καὶ οε, συμπραίνεται ἄρα ὅτι πανταχοῦ ἄλλοθι, ὅπου διετέλουν γραφόμεναι κατὰ τὸν ἀρχαῖον τρόπον, ἐξεφωνοῦντο πάντως ὡς αἱ καὶ οἱ καὶ μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Ἀδριανοῦ (1). Ἀλλ' ἀπορραϊνόμενος ταῦτα ὁ ἐρασμικώτατος

(1) Friedrich Blass. Ueber die Aussprache des Griechischen. Berl. 1870 σ.43.

Βλάσσιος οὐχὶ μόνον δὲν ἔλαβεν ἐν νῶ ὅτι αἱ γραφαὶ αε καὶ οε ἀναφαίνονται πρὸ Εὐκλείδου ἀπὸ τῆς σ' πρὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδος ἐν Βοιωτίᾳ (2), ἴσως δὲ καὶ ἔξω αὐτῆς (3), ἀλλ' οὐδὲ ὅλως παρετήρησεν ὅτι μόλις ἀναφανεῖσαι ἀφανίζονται πάλιν ἐς αἰεὶ ἐκ τῆς ἑλληνικῆς χώρας ἀκριβῶς καθ' ὃν χρόνον ἐπικρατεῖ πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος ὁ ἰωνικὸς ἀλφά-

(2) Ἐν ταῖς λέξεσι Διονύσος, Ἀεσχρώνδας, Αἰγιτ. (C. I. G. 4599), ἐπὶ Πλαύχας (1647). Αἱ ἐπιγραφαὶ αὗται ὀρμῶνται ἐκ Τανάγρας. Ὅμοίως δὲ καὶ αἱ ἐξῆς πρὸ πέντε ἐτῶν ἀνασκαφεῖσαι καὶ δυνάμεναι ἐκ τοῦ σχήματος τῶν γραμμάτων νὰ ἀναχθῶσιν εἰς τὴν ἕκτην πρὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδα· Ἀβασόδορος, ἐπὶ Λυσανίας, ἐπὶ Ὀκίθας, ἐπὶ Ἑκαδάμος, Χοε(ρίλος). Ἴδε Ἀθήναιον, τόμ. Ι', σελ. 165 καὶ ἐξῆς. Ἰσαύτως Μοέριχος, Ἀριστιόβοενος, Ἀβασόδορος, Φεργαένετος, Κοέρανος, Χοερίλος. Ἀθῆν. Τόμ. Δ' σελ. 213. Ἐπὶ Πολυαράτος, ἐπὶ Ἀμεινοκλείας Bulletin de correspondance hellénique, 1878. II, σελ. 589. pl. XXVI. Ταε Δαμάτρι, Bullet. 1879 III, σελ. 434.

(3) Ἐπὶ ἀγγείων ἐν τοῖς ὀνόμασι Αἰθρα (C. I. G. 7746), Κροεσος 7756. Ὄραε Ahrens de Gr. ling. dial. I, σελ. 199 σημ. Ἴδε καὶ Annal. dell' Inst. arch. 1836, σελ. 310 σημ. Ὅμοίως ἐπὶ νομίσματος τῶν Λαρισαίων, «Λαρισαέον» Monatsberr. d' Akad. d. viss. z. Berl. 1878 Juni πίνακ. I, N. 47. Λέγομεν δὲ ἴσως οὐχὶ δὲ βεβαίως καὶ ἔξω τῆς Βοιωτίας ἢ μᾶλλον τῆς Τανάγρας, διότι τὸ γράμμα Q περὶ οὗ ἠδύνατό τις νὰ νομίζῃ ὅτι δὲν ἦτο εὐχρηστον παρὰ τοῖς Βοιωτοῖς, ἀφοῦ ἐν οὐδεμιᾷ ἐκ Βοιωτίας ἐπιγραφῆ εἶχεν ἀναγνωσθῆ μέχρι τοῦδε (ἴδε Kirchhoff. Studien zur Gesch. des griechischen Alphabets 3te Auflage 1877 σελ. 134 καὶ πίν. II καὶ Ἀθῆν. Τόμ. Β' σελ. 405 καὶ Γ' 167), ἀνεγνώσθη κατὰ τὸ 1878 ἐν Βοιωτικαῖς ἐπιγραφαῖς καὶ δὴ καὶ ἐν τῇ αὐτῇ λέξει Qρα. Bulletin κτλ. II, σελ. 589 καὶ pl. XXVI. Ἐπειδὴ δὲ καὶ παρὰ τοῖς Θεσσαλοῖς τῶν δευτεροκλίτων ὀνομάτων ἀπαντῶσιν ἐνίοτε καταλήξεις τινές καὶ κατὰ τὴν τρίτην κλίσειν (οἷον Μελιταίοις, Μελιταεῖς Rangab. Antiqu. Hellén. N. 692, 1, 15. Πελιγναίων καὶ Πελιγναίων Mionet, suppl. III, 301), διὰ τοῦτο δύναται τις καὶ ἐν τῇ γραφῇ Λαρισαέον νὰ προτιμήσῃ τὴν ἀνάγνωσιν Λαρισα-έων, διὰ πάντα δὲ ταῦτα νὰ χαρακτηρίσῃ βοιωτικὰς καὶ τὰς τρεῖς ἐπάνω σημειωθείσας γραφὰς Αἰθρα, Κροεσος Qραε, καὶ περιορίσῃ τὴν διὰ τῆς αε καὶ οε γραφὴν τῆς αἰ καὶ οἰ ἐντός τῆς Τανάγρας. Ἐὰν δὲ τις πάλιν, ἐπειδὴ οὐδαμοῦ ἄλλοθι οὔτε ἐν ἐπιγραφαῖς οὔτε ἐπὶ νομισμάτων ἀπαντᾷ ἡ γραφὴ Λαρισαεῖς, Λαρισαέων, θέλῃ νὰ νομίζῃ ὅτι καὶ ἔξω τῆς Τανάγρας καὶ Βοιωτίας ἤρξατο νὰ γίνηται χρῆσις τῶν περὶ ὧν ὁ λόγος γραφῶν πρὸ Εὐκλείδου, οὗτος εἶνε ἀνάγκη νὰ ὁμολογήσῃ συγχρόνως, ἐπειδὴ καὶ ἐν Λαρίσῃ καὶ ταῖς ἄλλαις πόλεσιν, αἷς θὰ ἀνήκον αἱ τρεῖς εἰρημέναι γραφαί, ἡ ἀρξάμενη ὀρθογραφικῆ μεταρρύθμισις ὑπεχώρησεν εἰς τὸν παλαιὸν τρόπον τοῦ γράφειν ἕνεκα τῆς πανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος ἐπικρατήσεως τοῦ ἰωνικοῦ ἀλφαβήτου, ἀνάγκη λέγομεν νὰ ὁμολογήσῃ οὗτος ὅτι ἡ αἰ καὶ οἰ τῆς μετ' Εὐκλείδην γραμματικῆς δὲν εἶχον πλέον τὴν προτέραν αὐτῶν δύναμιν, καὶ ὅτι ἀπὸ Εὐκλείδου ὀλίγας πλέον ἐλπίδας πρέπει νὰ ἔχῃ τις εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ γράμματος.

ἔπητος. Τοῦτο δὲ οὐδὲν ἄλλο ἀποδεικνύει ἢ ὅτι αἱ γραφαὶ αὗται ἦσαν δοκίμια ἀκριβεστέρας καὶ πιστοτέρας σημειώσεως φθόγγων πρὸ πολλοῦ γεννηθέντων ἐν τῇ γλώσσῃ ἐκ τῆς συναϊρέσεως τοῦ α καὶ ι καὶ ο καὶ ε, ὑπεχώρησαν δὲ εἰς τὰς γραφὰς η υ καὶ οι τοῦ ἰωνικοῦ ἀλφαβήτου δι' οὐδένα ἄλλον λόγον βεβαίως, ἢ διότι καὶ αἱ κρατήσασαι καὶ ὑποχώρησασαι ἐσήμαινον ἀκριβῶς τοὺς αὐτοὺς φθόγγους, ἀπλοῦς δηλαδή καὶ στοιχειώδεις. Δὲν ἔγραψαν δὲ ἐξ ἀρχῆς οἱ Ταναγραῖται η καὶ υ, διότι πρὸ τοῦ ἄρχοντος Εὐκλείδου (403 πρὸ Χριστοῦ) τὸ Η καὶ Υ εἶχον ἑτέραν δύναμιν ἐν τῷ ἑλληνικῷ ἀλφαβήτῳ, τὴν τοῦ δασέος πνεύματος καὶ τῆς οὐ ἔγραψαν δὲ αε καὶ οε, ὡς ἡμεῖς πειθόμεθα, ἐκείνην μὲν, διότι τὸ α καὶ ε παρὰ τοῖς Αἰολεῦσι καὶ Δωριεῦσι συγκιρνώνται εἰς η (4), καὶ δὲν εἶχον γὰρ σημειώσωσι κάλλιον τὸν φθόγγον τούτου ἢ διὰ τῶν παραγόντων αὐτὸ φωνηέντων, τὴν δὲ οε κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον, καθ' ὃν ὕστερον οἱ Ῥωμαῖοι πρὸ τῆς χρήσεως τοῦ Υ ἔγραφον οε ἐν πολλαῖς τῶν εἰς τὴν λατινικὴν μετενηνεγμένων λέξεων, οἷον Hoelas, Sdephoerus, Anta-moenides, Soenephebis, Froegiae κτλ. (5). Ἄν ὁ Βλάσσιος ἐλάμβανεν ἐν νῷ ὅτι εὐθὺς ὡς τὸ Η καὶ Υ ἔλαβον τὴν νέαν αὐτῶν δύναμιν, αἱ μὲν αἱ καὶ αε ἀντικαθίστανται σταθερῶς διὰ τοῦ η, τὸν δὲ τόπον τῆς οε κατλαμβάνει ἀδιαφόρως καὶ ἀτάκτως ποτὲ μὲν τὸ υ ποτὲ δὲ πάλιν ἢ οι, ἢ θελε νομίζομεν, πολὺ φυλαχθῆ τεχυροῦλως γὰρ συμπεράνη ὅτι αἱ δίφθογγοι αἱ καὶ οι εἶχον δύναμιν συνθέτων ἤχων ἐν τῇ μετ' Εὐκλείδην γραμματικῇ, καὶ ἴσως ἤθελε καταλήξει εἰς τὸ ἐναντίον συμπέρασμα, εἰς ὃ καὶ ἡμεῖς πρὸ τινῶν ἐτῶν ἐν τῷ Ἀθηναίῳ, ἐπεκύρωσαν δὲ λαμπρότατα αἱ ἔπειτα, ἀπὸ τοῦ 1876 καὶ ὕστερον, ἀνατκαφείσαι ἐν Τανάγρα, Θήβαις, Ὀρχομενῷ καὶ ἄλλαις τῆς Βοιωτίας πόλεσιν ἐπιγραφαί.

Ἐν ταύταις παρατηρεῖ τις τρία ὀρθογραφικὰ φαινόμενα πολλοῦ λόγου ἀξία ἐν τῷ περὶ τῆς ἑλληνικῆς προφορᾶς ζητήματι, τάδε: α) Ὅτι ἐνῷ ἐν Τανάγρα πρὸ Εὐκλείδου εἶχεν ἐπικρατήσαι ἡ γραφὴ αε καὶ οε τῆς αἱ καὶ οι καὶ μόνον ὀλίγα τινὰ ἴχνη τούτων ἐσώζοντο ἔτι ἐν ταῖς ἀρχαιοτάταις ἐκ τῆς πόλεως ἐκείνης ἐπιγραφαῖς (6), ἐν τοῖς μετ' Εὐκλείδην χρόνοις, εὐθὺς μετὰ τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ ἰωνικοῦ ἀλφαβήτου, ὡς ἀπὸ συνθήματος γίνονται ἄφαντοι μὲν αἱ γραφαὶ αε καὶ οε, ἐμφανίζονται δὲ ἀντι

(4) Ahrens de Gr. l. d. I. σελ. 404. II, 195, 221.

(5) Corsen Ueber Aussprache κτλ. der Lat. Sprache 1858 I, σελ. 201.

(6) Κιτύλοι. Ἀθην Β' σελ. 405. Χοιρ. Δ' 297. Αἰσχίνας παρὰ τὸ Ἀβασόδορος καὶ Φεργαένετος Δ, 213. Ὀνκσίμοι. Kaibel, Hermes VIII No 27.

μὲν τῆς αε σταθερῶς τὸ η, ἀντὶ δὲ τῆς οε πάλιν ἡ οἱ (7). β) Ὅτι ἐνῶ ἐν Θήβαις δὲν ἐγένετο χρῆσις τῆς γραφῆς αε (8), αἴφνης ἐν τοῖς μετ' Εὐκλείδην χρόνοις, ἐν μιᾷ δὲ ἐπιγραφῇ καὶ πρὸ Εὐκλείδου (9), τὴν θέσιν τῆς αἰ καταλαμβάνει σταθερῶς τὸ η. γ) Ὅτι ἐν πολλαῖς τῆς Βοιωτίας πόλεσι καὶ δὴ ἐν αὐτῇ τῇ Τανάγρα μετ' Εὐκλείδην τὰς αὐτὰς καταλήξεις γράφουσιν ἀδιαφόρως ποτὲ μὲν διὰ τῆς διφθόγγου οἱ, ποτὲ δὲ διὰ τοῦ υ ψιλοῦ (10). Τὰ τρία ταῦτα ὀρθογραφικὰ φαινόμενα διδάσκουσι πέντε τινὰ σπουδαιότατα.

(7) Κοιρατάδης. Πάντοτος Ἀθῆν. Τ. Δ' σελ. 294—5 ἐν ἐπιγραφῇ τῆς Δ' πρὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδος. Μοίριχος σελ. 299 τῆς Δ' ἢ Ι' πρ. Χρ. ἑκατ. Εἶδομεν δὲ ὅτι ἡ αὐτῇ λέξις ἀρχαιότερον ἐγράφετο Μοέριχος· τοῖς θίοις σελ. 293 πρὸ τῶν ῥωμαϊκῶν χρόνων· ἐν ἀρχαιότερῳ δὲ ἀναθήματι, τῆς δ' πρ. Χρ. ἑκατ. φέρεται γεγραμμένον τῶς θίος, σελ. 210. Ὁμοίως διὰ τῆς οἱ γράφονται αἱ λέξεις τοῖ δάμοι, αὔτοις, τοῖς ἄλλοις ἐν ἐπιγραφῇ μακεδονικῶν χρόνων, ἀλλ' ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιγραφῇ ἀπαντᾷ καὶ τὸ υ ἐν τῷ ὀνόματι Φυκίας σελ. 293. Ὡσαύτως καλῶν χρόνων ἐπιγραφὴ ἐκ Τανάγρας παρὰ τὰς γραφὰς Φυκίαν, τῶς ἄλλυς προξένυς φέρει καὶ τὴν γραφὴν αὔτοι. *Bullet.* III σελ. 383. Ἐν πάσαις δὲ ταῖς ἄλλαις ἐκ Τανάγρας ἐπιγραφαῖς καὶ ταῖς πρότερον γνωσταῖς καὶ ταῖς ὑστερον ἀνασκαφείσαις εἶνε σταθερῶς γεγραμμένον υ ἀντὶ οἱ.

(8) Ἴδε Foucart. *Bullet.* III, σελ. 137 καὶ 133.

(9) *Bullet.* III, 140.

(10) Αἱ ἐπιγραφαί, ἐν αἷς χωρὶς διαφορᾶς εὐρηνται γεγραμμέναι αἱ αὐταὶ καταλήξεις διὰ τε τοῦ υ καὶ τῆς οἱ εἶνε πολυάριθμοι, ἀναφέρομεν δὲ τὰς ἀξιολογώτερας καὶ μάλιστα ἐκείνας, αἵτινες σαφέστερον ἀποδεικνύουσι τὴν ἀλήθειαν τοῦ ἡμετέρου ἰσχυρισμοῦ. Ἐν ἐπιγραφαῖς ἐξ Ὑητοῦ ἀρχαιότεραις τῶν ῥωμαϊκῶν χρόνων ἀπαντᾷ ἡ πληθυντικὴ δοτικὴ Βοιωτοῖς πλεονάκις μὲν διὰ τοῦ υ γεγραμμένη Βοιωτῦς, ἅπαξ δὲ καὶ διὰ τῆς οἱ. Ἀθῆν. Τομ. Α' σελ. 490—495. Ἀναμιξ δὲ καὶ ἀδιαφόρως ἀπαντᾷ Βοιωτῦς καὶ Βοιωτοῖς ἐν ἐτέραις διαφορῶν χρόνων ἐπιγραφαῖς ἐκ τῆς πόλεως Ὑητίων καὶ Ἀκραφιέων *Bullet.* II, σελ. 493—500. Ὁμοίως Βοιωτοὶ ἐν ἐπιγραφῇ ἐξ Ὀρχομενοῦ C. I. G. 1593. Ἐν ἐτέρα δὲ ἐπιγραφῇ ἐξ Ὀρχομενοῦ, ἀνηκούσῃ εἰς τοὺς μεταξὺ τοῦ 220 καὶ 192 πρ. Χ. χρόνους, εἰς ἄκρον ποικίλλουσιν αἱ γραφαὶ υ καὶ οἱ ἐν ταῖς αὐταῖς καταλήξεσιν. Ἴδε *Bulletin* III, σελ. 461 στιχ. 46 Βοιωτῦς, 53 πολέμαρχοι, 76 τοῖς πολεμάρχυς, 78 καὶ 82 ἐν τῷ γεγραμμένῳ χρόνῳ, 84 τοὶ ταμιη κῆ τοῖς ἐγγονοῖς, τοῖς πολεμάρχοις. Ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιγραφῇ τομ. IV σελ. 1 στιχ. 102 τοὶ πολέμαρχοι, 112 αὔτυς, 125 Φεφυκονομειόντων, 129 καὶ 152 τῷ δάμυ. Ὡσαύτως ἐν ἐτέραις ἐξ Ὀρχομενοῦ τῶν αὐτῶν χρόνων Βοιωτῦς, Ἐρχομενίοις, Μοιριχίω, τοῖς πολεμάρχυς *Bullet.* IV, 1880 σελ. 76 στ. 1, 2, 5. Βοιωτοῖς Ἐρχομενίοις τῶς πολεμάρχυς σ. 80 στ. 4, 11. Ἐν ἄλλῃ δὲ πάλιν ἐκ τῆς αὐτῆς πόλεως πολλάκις τρίς, δίου, ἑβδομείκοντα ὀβολοὶ *Bullet.* IV, 89. Αἱ αὐταὶ ἀνωμαλίαι ἀπαντῶσι καὶ ἐν ἐτέρα ἐξ Ὀρχομενοῦ ἐπι-

Α) Ὅτι ἀπὸ τῆς ἕκτης πρὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδος ἡ αε τῶν Ταναγραίων εἶχε τὴν αὐτὴν δύναμιν τῆ αι τῶν Θηβαίων καὶ τῶν ἄλλων Βοιωτῶν καὶ τῶ η τῆς μετ' Εὐκλείδην γραμματικῆς, ἡ δὲ οε τὴν αὐτὴν τῶ υ καὶ τῆ οι οὐ μόνον τῶν Βοιωτῶν, ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν ἐπὶ Εὐκλείδου καὶ μετ' Εὐκλείδην Ἑλλήνων. Ἄν δὲ ἄλλως εἶχε τὸ πρᾶγμα, τότε δὲν ἐξηγεῖται διὰ τί οἱ Θηβαῖοι καὶ οἱ ἄλλοι Βοιωτοί, οἵτινες οὐδέποτε φαίνονται γράψαντες αε ἀντί αι, εὐθὺς ὡς τὸ η ἔλαβε τὴν νέαν αὐτοῦ, τὴν φωνηεντικὴν δύναμιν, ἀπὸ Εὐκλείδου, οἱ δὲ Θηβαῖοι καὶ πρὸ Εὐκλείδου, χωρὶς νὰ ἀναμένωσι χρόνον, ἔσπευσαν παραχρῆμα νὰ γράψωσιν η ἀντί αι, ἀπαραλλάκτως ὅπως οἱ Ταναγραῖοι ἀντί αε, ἐνῶ κατὰ τὴν ἀξίωσιν τοῦ

γραφῆ τοῦ τέλους τῆς Γ' πρ. Χ. ἑκατονταετηρίδος *Bullet. IV, 97* τοῖ δάμοι, *Fυκίας*, αὐτῶ κῆ ἐγγόνιοις, τοῖς ἄλλοις προξένοις. Μόνον δὲ υ γράφεται ἐν ἐτέραις ἐξ Ὀρχομενοῦ οἶον, *Fυκίας*, τῶς ἄλλυς προξένυς, ἵππυς, προβάτυς, ἡγυς, Ἐρχομενίυς, Ἐρχομενίυ, Εὐδῶλυ, *Γελατιήυ*, αὐτῶ, θύναρχος, κατάλυπον, τῶ δάμυ *C. I. G. N. 4569a* καὶ *4564*. Εἰς τὴν αὐτὴν ἀστασίαν ἀποδοτέαι καὶ αἱ γραφαὶ Διονύσοι *C. I. G. 4579* καὶ *4580* ἐξ Ὀρχομενοῦ· τοῖ ἵπποτη, *Τρεφωνίοι C. I. G. 4588*, τῶ Διῖ, τῶ *Τρεφωνίυ Bullet. IV, σελ. 96*, ἐκ *Λεβαδείας*· τοῖς ἄλλοις προξένοις, τῶ δάμυ, αὐτῶς, τῶς ἄλλυς προξένυς Ἀθῆν. Δ' σελ. 215 ἐκ τῆς πόλεως *Χορσείας*. Ἐτέρα παραδείγματα ὁμοίας ἐν *Κώπαις* καὶ *Θίσβῃ* ἀστασίας περὶ τὴν γραφὴν ἴδε ἐν τοῖς *Studien* τοῦ *Κουρτίου T. IX Beermann. de dialecto Boeotica* σελ. 40. Ἄν δὲ ἐν Θηβαίαις καὶ ἄλλαις τισὶ πόλεσι τῆς Βοιωτίας (Ἀθῆν. Γ' σελ. 483 καὶ *Beermann* ἐνθα ἄνωτ.) φαίνεται ὅτι οὐδεμία ἢ ἐλαχίστη χρῆσις ἐγένετο τῆς γραφῆς τοῦ υ ἀντὶ τῆς οι, τοῦτο δὲν προέρχεται ἐκ τοῦ ὅτι ἡ οι παρ' αὐτοῖς ἐφύλαττε τὴν ἀρχαιοτάτην προφορὰν, ἀλλὰ μόνον ὅτι ἡ οι καὶ τὸ υ μετ' Εὐκλείδην εἶχον τὴν αὐτὴν δύναμιν ἐν τῶ ἑλληνικῷ ἀλφαβῆτῳ, καὶ διὰ τοῦτο ἄλλοι μὲν ἔγραφον συνήθως υ ἀντί οι, ἄλλοι δὲ συνήθως οι ἀντὶ υ ἢ μόνον οι, οἱ δὲ Ταναγραῖοι, οἵτινες πρὸ μὲν τῆς ἕκτης πρ. Χ. ἑκατ. ἔγραφον οι, ἐξ ἐκείνου δὲ τοῦ χρόνου οε, μετὰ δὲ τὴν ἐπικράτησιν τοῦ ἰωνικοῦ ἀλφαβῆτου, συνηθέστερον μὲν υ, σπανιώτερον δὲ πάλιν οι. Ὅθεν οὐδὲν παράδοξον ἂν τὸ ὄνομα *Μοίριχος*, ὅπερ πρὸ Εὐκλείδου ἔγραφαν *Μοέριχος*, ἔγραφαν ἔπειτα διὰ τῆς οι, οἱ δὲ Ὀρχομενιοὶ πρὸ Εὐκλείδου, μὲν ἔγραφον *Μοίριχος* μετὰ τὸν Εὐκλείδην δὲ *Μύριχος C. I. G. 4579* καὶ *4580. Rang. Ant. Hell. 898. Keil zur Syll. inser. Boeat. σ. 634*. Τότε μόνον ἠδύνατο νὰ ἀμφισβητηθῇ τὸ κῦρος τοῦ ἡμετέρου ἰσχυρισμοῦ περὶ τῆς αὐτῆς δυνάμεως τοῦ υ καὶ τῆς οι, ἂν ἐν τῇ διαφορᾷ τῆς γραφῆς ὑπῆρχε διαφορὰ τόπου καὶ χρόνου ἢ ἂν οἱ φθογγολογικοὶ νόμοι συνεχώρουν τοῖς Ταναγραῖοις νὰ μεταχειρισθῶσι πάλιν τὴν οι, ἀφοῦ ἐνομίσθη ἀναγκαία ἢ διὰ τῆς οε ἀντικατάστασις αὐτῆς ἤδη ἀπὸ τῆς ἕκτης πρὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδος, ἢ ἂν ἐν πάσαις ταῖς μνημονευθεῖσαις ἐπιγραφαῖς δὲν ἐτηρεῖτο ἀυστηρῶς ἡ βοιωτικὴ γραφὴ τοῦ η καὶ ω ἀντὶ τῆς κοινῆς αι καὶ ου καὶ οἱ τύποι τοῖ δάμοι, αὐτοὶ, τοῖ πολέμαρχοι, Ἐρχομενίαις, τοῖς θίοις, *Τρεφωνίοι*, *Κοιρατάδα* δὲν ἦσαν καθαρῶς βοιωτικοί.

Βλασίου ἔπρεπε πρῶτον νὰ γράψωσιν αε καὶ ἔπειτα μετὰ ἑκατὸν ἢ διακόσια ἔτη νὰ γράψωσι καὶ αὐτοὶ η. Δὲν λέγομεν δὲ ὅτι ἡ αε τῶν Ταναγραίων ἦτο ἰσοδύναμος πρὸς τὴν αι τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, διότι ἐν ταῖς μετ' Εὐκλείδην βιωτικαῖς ἐπιγραφαῖς μέχρι τῆς δευτέρας πρὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδος οὐδέποτε γράφεται αι ἀντὶ η, ὅπως οἱ ἀντὶ υ, σπανιώτατα δὲ καὶ μετὰ τὴν δευτέραν, καὶ μόνον ἐν τισιν ἐπιγραφαῖς, ἐν αἷς φαίνονται ἴχνη τῆς κοινῆς ὀρθογραφίας καὶ διαλέκτου (11). Καὶ δι' ἄλλον δὲ λόγον ἡ αε καὶ τὸ ἀντ' αὐτῆς η ἦτο διάφορον τῆς αι τῶν Ἰώνων καὶ Ἀττικῶν, διότι οὐδέποτε παρὰ τοῖς Ἀττικοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις Ἑλλησιν, οὐδὲ ἐν τοῖς τελευταίοις χρόνοις ἐγράφη ποτὲ η ἀντὶ τῆς αι, ἀλλὰ μόνον ε. (*) Ὁμοίαν τὸν ἀντίον δύναμιν φαίνεται ἔχουσα ἡ οε τῶν Ταναγραίων πρὸς τε τὴν αι τῶν Βιωτῶν καὶ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων καὶ τὸ υ τῆς μετ' Εὐκλείδην γραμματικῆς· διότι ἄλλως δὲν ἐξηγεῖται διὰ τί ἡ αι νὰ ἐπανέλθῃ πάλιν ἐν Τανάγρα, ἀρ' οὐ ἄπαξ ἐνομίσθη ἀναγκαία ἡ ἀντικατάστασις αὐτῆς διὰ τῆς οε, αὕτη δὲ παντελῶς νὰ ἀφανισθῇ, ἀμφότερα δὲ νὰ συμβῶσιν ἀκριβῶς καθ' ὃν χρόνον εἰσάγεται ἐν Βιωτίᾳ ὁ ἰωνικὸς ἀλφάβητος· δὲν ἐξηγεῖται δὲ καὶ διὰ τί ἐν Τανάγρα καὶ ἐν τῇ ἄλλῃ Βιωτίᾳ τὰς αὐτὰς καταλήξεις ἐγράφον χωρὶς διαφορᾶς καὶ κατὰ τὸ ἐκάστοτε δο-

(11) Ἴδε Foucart, Bulletin de correspondance hellénique III, σελ. 138 καὶ Beermann, Studien κτλ. IX σελ. 34.

(*) Ἐν τῷ ἀρτίως ἐκδοθέντι τεύχει τοῦ Bullet. de cor. hellén. τοῦ μηνὸς Δεκεμβρίου, σελ. 514 ἐξεδόθη ἐπιγραφή ἐκ Θράκης πολὺ μεταγενεστέρων χρόνων, ἔχουσα τὰς γραφὰς γυνεκι, καί, κή, κή, ὃ δὲ ἐκδότης αὐτῆς K. Am. Hauvette-Besnault ἐκ τῶν γραφῶν τούτων συμπεραίνει ὅτι καὶ τότε ἀκόμη τὸ η δὲν εἶχε λάθει τὴν προφορὰν τοῦ ἰῶτα ἀλλ' ἐπλησίαζεν, ὡς φαίνεται, πρὸς τὸ ε. Τὸ συμπέρασμα τοῦτο θὰ ἦτο ὀρθόν, α) ἂν τὸ η κατὰ τοὺς αὐτοὺς καὶ ἔτι ἀρχαιότερους χρόνους δὲν ἐγράφετο καὶ ἀντὶ τῆς ει, ἥτις ἀναντιλέκτως ἀπὸ πολὺ ἀρχαίων χρόνων ἐξεφωνεῖτο ὡς ι μακρόν· β) ἂν ἐν παπύροις ἐξ Αἰγύπτου, ἀναβιβασομένοις εἰς τὴν δευτέραν πρὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδα δὲν ἐγένετο παντελῆς σύγχυσις μετὰ τοῦ ι, η καὶ ει· γ) ἂν τὸ καὶ ἐν πολλοῖς τόποις τῆς Ἑλλάδος καὶ νῦν ἔτι δὲν προεφέρετο καὶ ὡς κί καὶ δὲν ἦτο πολὺ πιθανόν ὅτι οὕτως ἐξεφωνεῖτο τότε ἐν Θράκῃ· τοσοῦτω δὲ μᾶλλον ὅσῳ τὸ η δὲν ἐγράφη καὶ ἐν τῇ λέξει γυναικι, ἐν ἣ ἡ αι προφέρεται πανταχοῦ ὡς ε· δ) ἂν ἤθελεν εὑρεθῆ που ἐν ἑλληνικῇ ἐπιγραφῇ αι ἀντὶ η ὅπως εὐρίσκεται ἐνίοτε αι ἀντὶ ε. Διὰ πάντων τούτων δὲν ἰσχυρίζομεθα ὅτι τὸ η ἐξεφωνεῖτο ὡς ἰῶτα, ἀλλὰ λέγομεν μόνον ὅτι δὲν ἐξεφωνεῖτο ὡς ε ἀνοικτόν, ὅπως πιστεύουσιν οἱ Ἑρασμικοὶ. Ἀλλὰ περὶ τούτου διαλαμβάνομεν διὰ πλειόνων ἀλλαχοῦ, εἴπομεν δὲ τινα καὶ ἄλλοτε ἐν τῷ Ἀθηναίῳ, Τόμ. Β' σελ. 340 σημ. 6' καὶ Τόμ. Γ' σελ. 52 σημ. 4.

κοῦν ποτέ μὲν διὰ τῆς οι ποτέ δὲ διὰ τοῦ υ, καὶ ταῦτα ἐν ἐπιγραφαῖς αὐστηρῶς γεγραμμέναις κατὰ τὸ βοιωτικὸν ἰδίωμα καὶ σταθερῶς ἐχούσαις ἡ ἀντί αι καὶ ω ἀντί ου.

Β) Ὅτι ἄνευ ἐξευρέσεως καινῶν χαρακτήρων εἶνε δύσκολον πολλάκις νὰ γράψωσιν ἀπλοῦ φθόγγοι δι' ἀπλῶν φωνηέντων. Διότι ἂν ἦτο εὐκολον, τότε καὶ οἱ Θηβαῖοι καὶ οἱ Ταναγραῖοι καὶ οἱ ἄλλοι Βοιωτοὶ θὰ ἠδύναντο καὶ πρὸ Εὐκλείδου, ὡς γίνεται δῆλον ἐκ τῶν εἰρημένων, νὰ γράψωσιν ἡ ἀντί αι καὶ αε, ἀφοῦ τὸ ε εἶχε τότε καὶ τὴν δύναμιν τοῦ η τῆς μετ' Εὐκλείδου γραμματικῆς, καὶ δὲν ἦτο χρεῖα νὰ περιμένωσιν ἕως οὗ τὸ η λάβῃ τὴν νέαν αὐτοῦ δύναμιν καὶ νέος φωνηεντικός χαρακτήρ προστεθῇ εἰς τὸν ἑλληνικὸν ἀλφάβητον, οὐδὲ θὰ περιέμενον νὰ γράψωσιν υ ἀντί οε καὶ οι ἕως διακριθῇ ὑπὸ τῶν Ἰώνων ὁ φθόγγος τοῦ υ ἀπὸ τῆς ου, οὐδὲ πάντες οἱ Ἕλληνας θὰ ἔγραφον τὸν φθόγγον ταύτης διὰ δύο φωνηέντων, ἂν ἠδύναντο δι' ἑνός.

Γ) Ὅτι ὅπου δὲν βλέπομεν μεταβολὴν ὀρθογραφίας δὲν εἶνε λόγος νὰ πιστεύωμεν παραχρῆμα ὅτι οὐδεμία ἐκεῖ ἐπῆλθε μεταβολὴ περὶ τὴν προφορὰν, οὐδὲ ὅτι καὶ ἐκεῖ, ὅπου διὰ τοῦτον ἢ ἐκεῖνον τὸν λόγον ἐνομήσθη ἀναγκαῖον, ἡ ὀρθογραφικὴ μεταρρύθμισις αὕτη ἐγένετο εὐθὺς μετὰ τὴν διαφωνίαν τῆς προφορᾶς πρὸς τὸ γράμμα, ἀλλὰ καὶ μετὰ ἑκατὸν καὶ διακόσια ἔτη, ὅτε οἱ ἄνθρωποι ἠθέλησαν ἢ ἠδυνήθησαν νὰ ἐπιχειρήσωσι τοιαύτην. Ἄλλως δὲν ἐξηγεῖται διὰ τί οἱ μὲν Ταναγραῖοι ἤδη ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων ἐποιήσαντο χρῆσιν τῶν γραφῶν αε καὶ οε, οὐχὶ δὲ καὶ οἱ Θηβαῖοι καὶ οἱ Ὀρχομένιοι καὶ οἱ ἄλλοι Βοιωτοί, ἐνῶ καὶ αὐτοὶ ἠδύναντο, ἂν ἤθελον, ἀφοῦ καὶ αὐτοὶ ἤδη πρὸ Εὐκλείδου ἤρξαντο νὰ γράψωσι σταθερῶς τὸ η ἀντί τῆς αι, ὅπως οἱ Ταναγραῖοι ἀντί τῆς αε· οὐδὲ ἐξηγεῖται πρὸς τούτοις διὰ τί οἱ Ἀττικοὶ καὶ οἱ ἄλλοι Ἕλληνας οὐδέποτε ἔγραφαν υ ἀντί τῆς οι, εἰ καὶ ἀπὸ Εὐκλείδου τοῦλάχιστον ἠδύναντο νὰ γράψωσιν, ἀφ' οὗ ἡ οι καὶ τὸ υ εἶχον τὴν αὐτὴν δύναμιν ἐν τῷ ἑλληνικῷ ἀλφάβητῳ, ὡς δεικνύουσι τὰ ἐν Βοιωτίᾳ ὀρθογραφικὰ φαινόμενα, δεικνύει δὲ καὶ ἡ ἐν ἱκανῶς ἀρχαίᾳ ἐκ Κρήτης ἐπιγραφῇ ἅπαξ ἀπαντῶσα ἀνάγνωσις Ποίτιος Ἀπέλλων ἀντί Πύτιος Ἀπέλλων, περὶ ἧς ἀλλαχοῦ ἀκριβέστερον διαλαμβάνομεν. (12)

(12) Τῆς τρίτης πρ. Χρ. ἑκατονταετηρίδος. Τὴν γνησίαν γραφὴν Ποίτιος παρέσχεν ὁ Dethier ἐν ταῖς Sitzungsberichte der Academie zu Wien 1859 XXX, σελ. 431 καὶ ἐξῆς· οἱ δὲ πρὸ αὐτοῦ ἐκδόντες τὴν ἐπιγραφὴν, ἐπειδὴ δὲν εἶχον

Δ) Ὅτι ἡ διὰ δύο χαρακτήρων ἀπλῶν φθόγγων γραφή ἦτο γνωστάτη τοῖς Ἑλλησιν ἤδη ἀπὸ τῆς ἕκτης πρὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδος, ὅτε ἐν μὲν Τανάγρα ἀναφαίνονται αἱ γραφαὶ αε καὶ οε, ἐν δὲ Κερκύρα καὶ Κορίνθῳ ἡ διὰ τοῦ ο καὶ υ καὶ ε καὶ ι γραφή τῶν ὑπὸ τῶν Ἑρασμικῶν καλουμένων νόθων διφθόγγων ου καὶ ει, τῶν συνήθως πρὸ Εὐκλείδου, ἅτε ἀπλῶν οὐσῶν, δι' ἐνὸς χαρακτήρος γραφομένων, τοῦ ο καὶ τοῦ ε: (13)

Ε) Ὅτι ἡ γνώμη τῶν Ἑρασμικῶν περὶ τῆς ἐν τῇ ἐλληνικῇ γλώσσῃ διὰ διαμέσων φθόγγων μεταβίβασις τῶν διπλῶν εἰς ἀπλοῦς εἶνε οὐ μόνον ἀσύστατος καὶ ἀυθαίρετος καὶ ἐπὶ ψιλῆς μόνον εἰκασίας τεθεμελιωμένη ἀλλὰ καὶ ἀντικρυσ πολέμια πρὸς ὅ,τι ἐκ τῆς γραμματικῆς καὶ ἐπιγραφικῆς διδασκόμεθα. Ἐκτός ἂν ἀποδεχθῶμεν ὅτι οἱ διάμεσοι φθόγγοι ὑπῆρχον ἐν τῇ ἐλληνικῇ πρὸ τῆς μονίμου γραφῆς τῶν ὁμηρικῶν ποιημάτων καὶ ἐν τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ γῦν ὑπάρχουσι γεγραμμένα ἀπλᾶ φωνήεντα, ἐκ κράσεως δύο ἢ πλείονων προελθόντα, ἐφέροντο ἐν τῷ στόματι τῶν ἀνθρώπων τὰ δύο ἢ τὰ πλείονα ἐκεῖνα φωνήεντα τὰ τοὺς διαμέσους φθόγγους ἀποτελοῦντα, οὓς τοσοῦτον μὲν ἀγαπῶσιν οἱ Ἑρασμικοὶ, ἀγνοεῖ δὲ ἡ ἐλληνικὴ γραμματικὴ καὶ τῆς ὁμηρικῆς καὶ τῶν ἄλλων ἐλληνικῶν διαλέκτων.

Ὅτι δὲ καὶ δι' ἄλλους λόγους πλὴν τῶν εἰρημένων ἡ οε ἐξεφωνεῖτο ὡς υ, οὐχὶ δὲ ὡς οε, ὅπως πιστεύουσιν οἱ Ἑρασμικοί, γίνεται δῆλον καὶ ἐκ τούτου, ὅτι ἂν ἐξεφωνεῖτο ὡς οε, τότε ἐκ τῆς κράσεως τοῦ ο καὶ ε ἤθελε γεννηθῆ οὐχὶ τὸ υ, ἀλλὰ τὸ ου, ἢ ἐν τῇ αἰολικῇ καὶ δωρικῇ διαλέκτῳ τὸ ω, ὅπως οἱ περὶ συναίρεσεως καὶ κράσεως τῶν ἐλληνικῶν φωνηέντων κανόνες διδάσκουσιν. Καὶ βεβαίως πολλῷ μᾶλλον πρέπει νὰ πιστεύῃ τις εἰς τοὺς νόμους καὶ κανόνας τῆς γλώσσης ἢ εἰς τὴν διδασκαλίαν τῶν γραμματικῶν καὶ γλωσσολόγων, ὅταν διὰ ψιλῶν μόνον εἰκασιῶν πειρῶνται νὰ ἐρμηνεύωσι πράγματα, ἅτινα καὶ ἐξ ἄλλων αἰτίων ἢ αὐτοὶ νομίζουσιν ἠδύναντο, ὡς εἶδομεν, νὰ ἔχωσι τὴν ἀρχὴν αὐτῶν καὶ τὴν γένεσιν. Ἄλλ' οὐδὲ ὡς ω ἠδύνατο νὰ ἐκφωνῆται ἡ οε, ὡς δοξάζει ὁ ἡμιερασμικὸς Βουρσιανὸς (14) καὶ ὁ πλέον ἢ ἐρασμικὸς Βερμαννὸς (15)· διότι ἂν ἦτο ὀρθή

πρὸ ὀφθαλμῶν τὸν λίθον, ἐφύλαττον τὴν ἐσφαλμένην γραφὴν τοῦ πρώτου ἐκδότου Πότιος· ἀλλ' ὁ Dethier λέγει ῥητῶς ὅτι τὸ ι φαίνεται σαφῶς ἐπὶ τοῦ λίθου (σελ. 443), συμμαρτυρεῖ δὲ καὶ τὸ πιστότατον ἀπόγραφον τῆς ἐπιγραφῆς· πίναξ II, στ. 24. Τὴν κρητικὴν ταύτην ἐπιγραφὴν ἴδε καὶ ἐν ταῖς Antiquités Helléniques N. 2477.

(13) Kirchoff. Studien z. G. d. g. A. 1877 σελ. 91, 93 καὶ 96.

(14) Verhand. d. Frankf. Phil. verssamml. 1861 σελ. 25.

(15) Curtius Studien IX, σελ. 42.

ἡ δοξασία αὕτη τότε καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησι, ὡς καὶ παρὰ τοῖς Λατίνοις καὶ Οὐόλσκοις (16) ἔπρεπε ἢ οἱ νὰ ἀποβῆ ε ἐν οὐκ ὀλίγαις τῶν λέξεων. Ὀλίγην δὲ ἰσχὺν ἔχει καὶ τὸ συμπέρασμα τοῦ Ἀρενσίου καὶ Βερμαννοῦ (17) ὅτι κατὰ τὴν πέμπτην πρὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδα ἢ οἱ παρὰ τοῖς Βοιωτοῖς ἐξεφωνεῖτο ὡς οἱ ἐκ τοῦ ὅτι οὔτοι ἐπὶ Θουκυδίδου ἔλεγον ὀμωχέτας (Θ. Δ. 97), οὐχὶ δὲ ὀμοφυχέτας (ἐκ τοῦ ὀμοφοικέτας)· διότι οὐχὶ μόνον ὁ Βερμαννός, ἀλλ' οὐδὲ ὁ δεινότατος ἐν τοῖς γραμματικοῖς πράγμασιν Ἀρένσιος θὰ ἠδύνατο ἀσφαλῶς νὰ ἀποδείξῃ ὅτι ἡ κράσις τοῦ ο καὶ τῆς οἱ ἐν τῷ ὀμοφοικέτας ἐγένετο ἐπὶ Θουκυδίδου οὐχὶ δὲ πρὸ ἑκατὸν ἢ διακοσίων ἢ τριακοσίων ἐτῶν πρότερον, καὶ ὅτι τὸ ἐκ τῆς κράσεως ταύτης προελθὼν ὀμωχέτας δὲν ἦτο ἐν χρήσει καὶ μετὰ διακόσια καὶ τριακόσια ἔτη ὕστερον τοῦ Θουκυδίδου, καὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ Πλουτάρχου, ἐφ' οὗ ὑπῆρχε ἐν τῷ στόματι τῶν Βοιωτῶν ἡ ὀμοιόμορφος λέξις πλαφυχέτας (18). Τότε μόνον θὰ εἶχέ πως κῦρος τὸ ἐξ ἀναλόγου παραδείγματος συμπέρασμα τοῦ Βερμαννοῦ, ἂν οὗτος ἠδύνατο νὰ πείσῃ τὴν ἐπιστήμην ὅτι οἱ Βοιωτοὶ ἐπὶ Πλουτάρχου ἔλεγον ὀμοφυχέτας ὅπως πλαφυχέτας, οὐχὶ δὲ ὀμωχέτας ὅπως ἐπὶ Θουκυδίδου, καὶ ὅτι εἶπόν ποτε πλαχέτας ἢ πληχέτας ὅπως ὀμωχέτας, καὶ ὅτι δὲν ἔλεγον πρὸ Θουκυδίδου πάντοτε πλαφοικέτας, ἔγραψαν δὲ πλαφυχέτας ἀπὸ τῆς ἐν Βοιωτίᾳ ἐπικρατήσεως τοῦ ἰωνικοῦ ἀλφαβήτου. Ἀλλὰ τοσοῦτον τὸ θουκυδίδειον ὀμωχέτας ἀποποδεικνύει ὅτι ἢ οἱ ἐξεφωνεῖτο ὡς οἱ ὑπὸ τῶν Βοιωτῶν κατὰ τὴν Ε' πρὸ Χριστοῦ ἑκατονταετηρίδα, ὅσον τὸ ἀττικὸν ὄχτερον ὅτι ὁ Περικλῆς καὶ ὁ Πλάτων δὲν ἔλεγον τὸ ἕτερον ἀλλὰ τὸ ἄτερον, ὅπως πιθανώτατα οἱ πρόγονοι αὐτῶν πρὸ διακοσίων ἢ τριακοσίων ἢ πεντακοσίων ἐτῶν πρότερον. Πῶς δὲ ἔγραψεν ὁ Δημοσθένης τὸν Θηβαῖον Ἀνεμοίταν (19) διὰ τῆς οἱ ἢ διὰ τοῦ υ, ἄδηλον, πιθανώτατα δὲ διὰ τῆς οἱ, διότι καὶ τὰ ἀκριβέστερα τῶν ἀντιγράφων καὶ οἱ ἐκδόται σήμερον γράφουσι Ἀνεμοίτας, ἴσως δὲ καὶ αὐτὸς ὁ Ἀνεμοίτας οὕτως ἔγραφε τὸ ἴδιον ὄνομα, ἀφοῦ καὶ μετὰ τὸν Δημοσθένη Ταναγραῖος ἀνὴρ ἔγραφε Μοίριχος ἀντὶ Μύριχος (20), οἱ δὲ Θηβαῖοι φαίνεται ὅτι προετίμων ἔτι καὶ ὕστερον τὴν διὰ τῆς οἱ γραφὴν τῶν

(16) Corsen. Ueber Aussprache κτλ. 1838. I, σ. 204 καὶ 206.

(17) Ahrens de Gracc. lin. dial. I, 192 σημ. 7 καὶ Beermann Studien IX, σελ. 81.

(18) Πλουτάρχ. ἐρωτ. ἑλλην. σελ. 292.

(19) Περὶ Στεφάνου σελ. 324.

(20) Ἀθην. Τομ. Δ', σελ. 299.

λέξεων, ὅπως δεικνύει ἐπιγραφή μακεδονικῶν χρόνων (21). Ἐπὶ ἀβεβαίων ἄρα τεκμηρίων θεμελιοῦσιν οἱ Ἑρασμικοὶ τὴν ἑαυτῶν δοξασίαν, ὅτι ἢ οἱ ἐπὶ μὲν Θουκυδίδου ἔνεκα τοῦ ὁμωχέτας ἐξεφωνεῖτο ὡς οἱ ὑπὸ τῶν Βοιωτῶν, ἐπὶ δὲ Δημοσθένους ὡς ὑ διὰ τὴν γραφὴν Ἄνεμύτας. Καὶ δυνάμεθα νὰ εἴπωμεν ὅτι οἱ Ἑρασμικοὶ οὐδέποτε ἐξήτασαν προσηκόντως τὴν δύνάμιν τῶν τοιούτων ἐτυμολογικῶν καὶ ὀρθογραφικῶν φαινομένων, καθ' ὅσον οὔτε ταῦτα θὰ ἔλεγον, οὔτε ὅτι τὸ Νικαεὺς καὶ Φωκαεὺς ἀποδεικνύουσι σαφέστατα ὅτι ἢ οἱ ἐξεφωνεῖτο ὡς αἱ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἐν τοῖς ὀνόμασι Νίκαια, Φώκαια, Νικαιεύς, Φωκαιεύς, ἀφοῦ οὐχὶ μόνον ἐπὶ Δημοσθένους ἀλλὰ καὶ ἐπὶ Πλουτάρχου καὶ ὕστερον ὁ αὐτὸς ἀνὴρ ἠδύνατο νὰ λέγῃ συγχρόνως Νικαεὺς καὶ Νίκεα (22) ἀρχαιότερον δὲ τοῦ Πλουτάρχου ἐν Βοιωτίᾳ κατὰ τὴν τρίτην πρὸ Χριστοῦ ἑκατονταστηρίδα Ὀρχομένιος μὲν ἀνὴρ ἔλεγε Πλαταεὺς, (23) Πλαταιεὺς δὲ Πλατηεὺς (24), εἰ καὶ ἐν Ὀρχομενῷ καὶ Πλαταιαῖς ἢ οἱ ἐξεφωνεῖτο ὡς ἠ καὶ ἡ Πλάταια ἐλέγετο Πλάταια ἐν ἀμφοτέραις ταῖς πόλεσιν.

Ἐκ πάντων τῶν εἰρημένων ἐγένετο, νομίζομεν, δῆλον ὅτι οὐδένα λόγον ἔχομεν νὰ ἀμφιβάλλωμεν ὅτι ἢ διὰ δύο χαρακτήρων γραφὴ ἀπλῶν φθόγγων δὲν ἦτο εὐχρηστος παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἤδη ἀπὸ χρόνων ἀρχαιοτέρων τοῦ Εὐκλείδου. Τοῦτο δὲ καὶ ἐξ ἄλλων λόγων συνεπεράναμεν πρὸ τινῶν ἐτῶν ἐν τῷ περιοδικῷ Ἀθηναίῳ, (τόμῳ Β, τεύχ. ε καὶ τόμ. Γ, τεύχ. α).

(21) Ἀθην. Γ', 483. Ἄν μετὰ βεβαιότητος οὐχὶ δὲ μετὰ πιθανότητος ἐγινώσκομεν ὅτι ὁ Δημοσθένης ἔγραψεν Ἄνεμοίτας, τότε, ἐπειδὴ ἔγραψεν οὐχὶ Ἄνεμοίτης ἀλλ' Ἄνεμοίτας, θὰ εἴχομεν πρὸς ταῖς εἰρημέναις καὶ ἑτέραν ἀπόδειξιν ὅτι ἐπὶ Δημοσθένους ἢ οἱ καὶ τὸ υ εἶχον τὴν αὐτὴν δύνάμιν ἐν τῷ ἑλληνικῷ ἀλφάβητῳ.

(22) Ἰδὲ φιλιστορος Τόμ. Α', σελ. 329 στιχ. 6 καὶ 23. Κατὰ τοὺς αὐτοὺς ὡς χρόνους ἕτερος ἀνὴρ Ἀθηναῖος ἔλεγε τὸνναντίον Πειρεεὺς τομ. Α' σελ. 524 καὶ ἀλλαχοῦ, Βησεεὺς Φιλ. Α' σελ. 170 στηλ. γ' στ. 93 καὶ ἀλλαχοῦ.

(23) Keil. Nachtrag zur Sylloge inscript. Boeot. 38 c. 1.

(24) Bulletin I, σελ. 208.

Θ. ΠΑΠΑ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ.